

Slovenski dom

Štev. 109.

V Ljubljani, petek 12. maja 1939.

Leto IV

Knez namestnik Pavle in kneginja Olga pri sv. očetu Piju XII.

Vatikansko glasilo poudarja pomen sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo

Vatikan, 12. maja. O. Danes popoldne bo sv. oče Pij XII. sprejel v slovesni avdienci jugoslovanskega kneza namestnika Pavla in kneginjo Olgo z vsem sijajem, ki je predpisan za vladarske sprejemne, v Vatikanu.

Glasilo svete stolice »Osservatore Romano« prinaša na uvodnem mestu članek o obisku kneza namestnika Pavla v Italiji in pravi: Obisk Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla v Italiji gre za to, da da nov prispevek za zblizanje in sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo, ki se je utrilo z zadnjimi diplomatskimi sestanki po navodilih kneza namestnika, čigar delo dokazuje, da Jugoslavija želi mir na vseh mejah. Jugoslavija želi sporazuma z vsemi svojimi sosedmi. Belgrad je ojačil prijateljske zveze z Ri-

mom in to prijateljstvo je našlo resnično razumevanje. Istočasno je Belgrad krepil tudi politiko balkanskega sporazuma, katerega cilj je ohranitev sedanjega stanja na Balkanu. Jugoslavija meni, da se s tem ni izneverila nobenemu od dosedanjih zaveznikov. Sporazumela se je z vsemi svojimi sosedmi. Tako je sklenila sporazum z Bolgarijo in Italijo ter so s tem bila končana prejšnja nasprotstva. Po tem delu je Jugoslavija dobila od Bolgarske priznanje svojih pravic na Balkanu, od Italije pa priznanje pravic na Jadranu. Zadnji razgovori jugoslovanskega zunanjega ministra Cincar-Markovića v Benetkah in Berlinu so imeli namen utrditi poročila za Jugoslavijo v novem položaju z ozirom na sile, s katerimi ima Jugoslavija redne

odnošaje. Ta politika Jugoslavije, ki jo vodi po pobudi kneza namestnika, gre za to, da poudari željo za okrepitev prijateljskih odnosov z onimi sosedmi, ki priznavajo nedotakljivost jugoslovanske meje ter voljo za sodelovanje z Belgradom.

Rim, 12. maja. Ves italijanski tisk posveča največjo pozornost bivanju kneza namestnika Pavla in kneginje Olge v Rimu in Neaplju. V naslovih listi poudarjajo, da je včeraj v Neaplju nad 100 edinic italijanske vojne mornarice defiliralo pred kr. gosti ter s tem pokazalo pomorsko moč Italije. Številni listi prinašajo posebne članke, posvečene kneginji Olgi. Vsi listi prinašajo zdravice, izrečene ob slavnostni večerji v rimskem dvoru.

Sveta stolica o papeževi mirovni akciji

Vatikan, 12. maja. O. S poučene cerkvene strani poročajo: Sveta stolica zanika vesti evropskega tiska o predlogu, da naj bi se v Vatikanu sestala pod predsedstvom sv. očeta konferenca, katere bi se udeležili italijanski, francoski, nemški, angleški in poljski zunanji ministri, da bi rešili nemško-poljski spor in vsa druga vprašanja, ki bi utegnili ogroziti mir. Pač pa je res, da se sv. oče Pij XII. lanes bolj kakor kdaj zanima za vsako pobudo, ki bi mogla utrditi mir. Ni pa Sveta stolica nikomur poslala predloga za sklicanje take konference. Sveta

stolica je samo po rednih diplomatskih poteh v stiku s tujimi vladami, da bi preučile vse možnosti za ohranitev miru. Apostolski nuncij so pretekli teden obiskali predsednike vlad in zunanje ministre omenjenih evropskih velesil in jim pri tej priliki sporočili željo sv. očeta po ohranitvi miru in po tem, da bi sedanje težave v odnošajih med raznimi državami rešili mirno. To papežev željo in priporočilo so vse vlade sprejele z razumevanjem in izjavo, da so pripravljene ravnati v svojem delu tako, kakor zahtevajo potrebe in koristi miru.

Predsednik franc. vlade o moči in pripravljenosti Francije

Paris, 12. maja. O. Predsednik francoske vlade je včeraj imel ob začetku sej v poslanski zbornici odločen govor o moči Francije. V govoru je dejal:

»Prvi pozdrav naj velja tistim sinovom Francije, ki to uro na mejah, na ladjah in v zraku varujejo domovino. Drugi pozdrav in zahvala velja vsemu francoskemu narodu, ki že več tednov prenaša veliko prekušnjo svoje zavesti in svoje moči. Ves francoski narod bo kakor en mož branil domovino in svoja načela.

Vsa Francija je danes ena sama ogromna delavnica, kjer milijoni delajo za obrambo in za varnost francoske države.

Za Francijo je danes važno eno samo vprašanje: Ali naj ureja mednarodna vprašanja sila in premoč, ali pa mednarodno sodelovanje, ker obljube in slovesne pogodbe ne drže več, je treba biti pripravljen. Zaradi tega je danes, po dvajsetih letih od svetovne vojne pod orožjem toliko ljudi, kakor jih je bilo ob koncu vojne. Toda misel o miru je danes tako močna, da se morajo nanjo sklicevati celo tisti, ki pripravljajo vojno.

Ker se mednarodni položaj ne sme več razvijati tako, da bi kdo zatiral slabotne narode, je potrebno, da je skupina narodov, ki so za sodelovanje in za mir, tako močna, da bo mogla svoja načela tudi braniti.

Francija ne sovraži nobenega naroda. Ve, da vojna ne bo uredila nobenega vprašanja, marveč da bo evet uničila. Zato hoče z vsemi sodelovati in pravično urediti izrabljanje vseh naravnih bogastev. Francija hoče mir, zato sodeluje z Anglijo, in to sodelovanje je temelj vse njene politike.

Francoski narod je za to, da se sklene splošen sporazum vseh tistih, ki hočejo mir. Zato je Francija sklenila jasne pogodbe z narodi, ki so enake volje. Dala je svoje poročilo za nedotakljivost Romunije in Grčije ter sklenila s Poljsko sporazum, ki je še okrepil staro zavezništvo pogodbo. Mir v vzhodnem delu Sredozemlja naj zagotovi sodelovanje s Turčijo, ki jo s Francijo vežejo močne vezi. Bistveno pri tem prizadevanju pa je sodelovanje Sovjetske Rusije, ki se bo še izpopolnilo. Pogodba o vzajemni pomoči med Rusijo in Francijo velja tudi danes v vsem obsegu.

Prvič v zgodovini se bo primerilo, da Francija in Anglija v enaki meri jamčita za mir v srednji in vzhodni Evropi.

Letos bo morala Francija izdati za državno obrambo nad 50 milijard frankov, a je socialni položaj njenega delavstva boljše kakor v sosednjih državah. Vsi nasprotniki čakajo, da bo naša pripravljenost popustila, toda francosko delavstvo se zaveda svojih dolžnosti do domovine. Danes je v Franciji ena sama stavka, ki obsega vsega 13 delavcev.

Nihče naj ne misli, da se bo Francija dala zapeljati po kakih lepih besedah. Francija se ne bo uklonila, kdor bo napadal mir ali njo, bo občutil moč francoske vesti in silo francoskega orožja.

Ogromno skladišče žita je zgorelo v Chicagu. Pri požaru je deset ljudi izgubilo življenje, škoda znaša milijon dolarjev.

10.000 albanskih otrok bo v kratkem odšlo na počitnice v razna italijanska vzgajališča ter počitniške kolonije.

Pogajanja za trgovsko pogodbo med Poljsko in Združenimi državami so se začela v Washingtonu.

Gospodarska ofenziva zahodnih velesil na Balkanu

Podpis važne trgovske pogodbe med Anglijo in Romunijo

Uradno je bilo izdano obvestilo, da so pogajanja med romunsko vlado in angleško trgovinsko delegacijo uspešno končana. Protokol o tem so podpisali v imenu Romunije ministri za zunanje zadeve, ministri za narodno obrambo ter ministri za narodno gospodarstvo, v imenu Anglije pa vodja delegacije sir Frederic Leith-Ross. Urejena so bila številna vprašanja o pospeševanju zunanje trgovine za pospeševanje medsebojne izmenjave blaga. Spremenjen bo tudi sedanji plačilni sporazum. Celotno besedilo protokola bo razglašeno nocoj v Londonu in v Bukarešti. Končen tekst sporazuma bo redigiran v Londonu takoj, ko se vrne angleška delegacija.

Bukarešta, 12. maja. O. Včeraj je bila v Bukarešti podpisana trgovska pogodba med Anglijo in Romunijo. Pogajanja za sklenitev pogodbe je v imenu Anglije vodil sir Frederic Leith-Ross, eden glavnih angleških gospodarskih strokovnjakov. Podpis te pogodbe spada v sestav široke obrambne zveze, politične in gospodarske, ki jo Anglija s Francijo snuje od zasedbe Češke dalje. Glavna določila te pogodbe, ki predstavlja odgovor na presentljivo nemško-romunsko trgovinsko pogodbo so:

1. Anglija bo dala Romuniji večje posojilo, in sicer pet milijonov funtov šterlingov (milijardo

200 milijonov din) takoj, drugo pa po nadaljnjih sporazumih.

2. Angleška vlada bo kupila večjo količino romunske pšenice po dnevnih cenah.

3. Angleška industrija in denarstva bosta sodelovala pri velikih javnih delih v Romuniji, in sicer pri: novih cestah, železnicah, radijskih postajah, pristaniščih itd.

4. Anglija dobi obsežne pravice za izkoriščanje romunskih naravnih bogastev, zlasti petroleja.

5. Romunija se obveže, da bo del angleškega posojila porabila za plačilo orožja in vojnega materiala ter letal, katera ji bodo dobavile angleške tovarne.

Voditelj angleškega zastopstva, ki se je posvetoval za sklep pogodbe, je včeraj odpotoval iz Bukarešte v Atene, kjer se bodo začeli posveti za nov grško-angleški trgovski sporazum.

Nemčija in zavrnitev nemške ponudbe po severnih državah

Berlin, 12. maja. m. Dočim včerajšnje nemško časopisje ni objavilo nobenega poročila o tem, da so skandinavске države zavrnile nemško ponudbo za sklenitev nenapadalne pogodbe, nemški listi zdaj prinašajo samo poročila nemškega poročevalskega urada, ki pravi, da so zunanji ministri Danske, Finske, Norveške in Švedske na konferenci v Stockholmu z ozirom na nemški predlog »poudarili, da bodo te države obdržale brezpogovorno nevtralnost v primeru kakih zapletljivost v Evropi.

Priprave za volitve v Romuniji

Bukarešta, 12. maja. m. Po vsej Romuniji so se pričele priprave za bližnje državnozborske volitve. Stanovska združenja in razne korporacije morajo do sobote predložiti pravosodnemu ministru in apelacijskemu sodišču sestavo svojih odborov in navesti, kakšne cilje zasledujejo ta društva ter priglasiti seznam volivcev in kandidatov, ki bodo pri volitvah zastopali te korporacije. Volilni spisi morajo biti gotovi do 24. maja.

Nov zakon o državljanstvu na Češkem

Praga, 12. maja. m. »Narodni listy« poročajo, da potekajo razgovori za preureditev češkega Narodnega sveta. Kakor hitro bo reorganizacija Sveta izvedena, bo postavljeno tudi novo vodstvo. Prav tako namerava vlada uvesti v kratkem obvezno delo za vse moške. Do konca tedna bo gotov tudi nov zakon za Jude in zakon o državljanstvu. Menijo, da bo po novi ugotovitvi državljanstva ljudi v češkomoravskem protektoratu okoli 170.000 oseb izgubilo državljanstvo protektorata, med njimi 97.000 priseljencev, ki so prišli tja zadnja leta.

Obrambna pogodba med Turčijo in Anglijo

Za medsebojno pomoč v vzhodnem delu Sredozemlja in na Balkanu

London, 12. maja. O. Vsi današnji londonski listi naznanjajo, da bo drevi izdano poročilo o obrambni pogodbi, ki sta jo sklenili Anglija in Turčija ter Turčija in Francija. Pogodba vsebuje določila o vzajemni pomoči v primeru vojne na Sredozemskem morju in na Balkanu, če bi bile tam ogrožene turške koristi.

Ti dve pogodbi pomenita nov in nadvse pomemben uspeh Anglije in Francije pri ustvarjanju splošne evropske obrambne zveze. Pogajanja za sklenitev pogodbe so potekala docela

na tihi in je zlasti turška vlada storila vse, da ne bi vest o pogajanjih in o sklepu pogodbe prezgodaj prišla na dan.

Carigrad, 12. maja. O. V turških krogih zatrjujejo, da bodo sklep angleško-turške in francosko-turške pogodbe razglasili po zaključku razgovorov med Anglijo in Sovjetsko Rusijo. Poročajo tudi, da je nemški poslanik von Papen včeraj v zunanjem ministristvu ugovarjal proti sklepu te pogodbe, češ da se po njej čuti prizadeto Nemčija.

Vesti 12. maja

Včeraj je novi — in stari — predsednik francoske republike Lebrun uradno nastopil drugo dobo svojega predsedovanja. Pri tej priliki je poslal zbornici in senatu pismo, v katerem govori o nalogah, ki čakajo Francijo in o višjih razlogih, ki so odločali, da je drugi sprejel kandidatura za predsednika republike.

Pri včerajšnjih pomorskih vajah na čast knezu namestniku Pavlu v Neaplju je sodelovalo 112 bojnih ladij in bojnih čolnov in 52 letalskih oddelkov.

Do silovite eksplozije je prišlo pri trdnjaviških delih v Memelu, kjer tehnični oddelki nemške vojske že šest tednov z vso naglico delajo utrdbe. Štirje vojaki so izgubili življenje. Prijetih je bilo šest delavcev in pet vojakov zaradi suma, da so nalašč zakrivali eksplozijo, ali pa da so celo bili v zvezi s sovražniki Nemčije.

Na zboru sovjetske družbe za boj proti veri v Moskvi je govoril predsednik zveze, Jaroslavski, ki je zagotovil, da je v Rusiji še vedno 30 milijonov odraslih ljudi, ki verujejo v Boga in tvorijo 10.000 cerkvenih občin. Razkristjanjevanje teh ljudi bo moči doseči le z mirno propagando in z znanostjo, zato je treba prepovedati vse nasilje proti cerkvam. Poveljnik nemške kopne vojske general Brauchitsch je danes dopotoval iz Italije v Monakovo in bo sprejet pri Hitlerju, da mu poroča o svoji nadzorstveni poti po italijanskih vojaških središčih.

Predsednik angleške vlade Chamberlain je včeraj govoril na velikem zborovanju v Londonu in dejal, da je Anglija storila vse, kar moreja ljudje storiti za ohranitev miru. Pripravljena je poslušati druge predloge, ne pa drugih povelj. Nobena reč je ne bo potegnila v vojno, razen, če bo treba braniti lastno svobodo in dano besedo.

Nemški pravosodni minister Gürtner se je včeraj pripeljal v Rim. To je v zadnjih štirinajstih dneh peti nemški minister, ki je obiskal Italijo.

Uradno poročilo angleške vlade s predlogi o ureditvi palestinskega vprašanja bo hkratu izšlo kot posebna knjiga v Londonu, Jeruzalemu, Kairu in Bagdadu.

Voditelj francoskih socialistov Leon Blum se je vrnil včeraj iz Londona, kjer je imel sestanke s svojimi političnimi prijatelji. Na sestankih so se najbrž razgovarjali o tem, kako bi skupaj podpirali sedanji vladi v Franciji in Angliji.

Zasedanje Sveta zveze narodov v Ženevi bodo najbrž za nekaj dni odložili, da bi se ga lahko udeležil tudi namestnik sovjetskega zunanjega ministra Potemkin, ki bo najbrž tudi predsedoval zasedanju, ker je za predsedstvo na vrsti letos Rusija.

Bivši predsednik češkoslovaške republike dr. Beneš bo v kratkem obiskal London in imel tam nekaj predavanj o demokraciji.

Predsednik bolgarske vlade Kojasivanov je včeraj sprejel našega poslanika v Sofiji Jurišča na daljši posvet.

Srbska in bolgarska pravoslavna Cerkev bosta odslej izdajali enotne knjige za bogoslužje in za cerkvene šole.

Japonska se je ponudila za posredovanje med Poljsko in Nemčijo, piše glavni tokijski dnevnik »Asahi«. Če bi Nemčija in Poljska predlog sprejeli, bosta japonska poslanika v Berlinu takoj začela z delom.

Parnik »Empress of Australia«, s katerim se vozi v Ameriko angleški kralj in kraljica, je zašel v gosto meglo, tako da se je po polzevo pomika naprej. Potovanje ima že zdaj cel dan zamude.

Štiri bombna letala so raznesli pekleni stroji davi v Manchesteru. Peklenke stroje so pripravili člani irske skrivne republikanske vojske.

O mirovnem posredovanju Svete stolice pravijo nekateri narodno-socialistični krogi, da ga Nemčija ne more sprejeti, češ da bi se s tem odrekla enemu svojih glavnih načel glede poslanstva države v smislu narodnega socializma in bi pripustila vpliv Cerkve v nekerkvenih zadevah.

Predsednik italijanske vlade Mussolini se je včeraj ob odhodu iz Neaplja zahvalil županu in krajevnim fašistovskim voditeljem za prelepi sprejem, ki so ga priredili knezu namestniku Pavlu.

Senat v Gdansk se bo 21. maja sestal na sejo. Nekateri nemški listi poročajo, da bo pri tej priliki sprejel sklep, naj se v Gdansk izvede ljudsko glasovanje o tem, ali hoče mesto k Nemčiji ali naj ostane pod sedanjo upravo. Ameriške Združene države bodo prihodnji teden dale v delo dve novi orjaški bojni ladji pa 45.000 ton.

V Mehiko je včeraj dopotovalo 50 bivših rdečih španskih voditeljev, ki se mislijo naseliti tam. Med njimi je tudi bivši minister Garcia Valino.

Sport v zadnji minuti

V Madison Square Garden v Newyorku bo dne 15. maja pričela šestdnevna kolesarska dirka, ki se je bodo udeležili naslednji dirkači: Jimmy Walthour-Al Crossley, Torchy in Doug Peden, Gustav Kilian-Bobb Thomas, Heinz Vopel-Henry, O'Brien, Cesar Moretti-Alvaro Georgetti, Angelo Debacco-Tino Reboli, Gerard Debaets-Fred die Ottevaere, Jules Audy-Cecil Yates, Jerry Rodman-Eddie Testa, Ewald Wissel-Bobby Echevarria, Myckey Rodak-George Shipman, Charley Bergna-Charley Yaccino.

Znameniti črni tekač John Woodruff je letos v sijajni formi, kljub blesuri, ki jo je bil dabil lanske zimo v Millroseju. Slavni ameriški lahko-atletski trener, ki deluje že več let na pittsburski univerzi, Carl Olson, je napovedal, da bo letos John Woodruff napravil celo vrsto presenečenj! Olson pravi, da bo Woodruff še letos pretekel 440 yrdov v 46. sekundah, za 880 yrdov pa bo porabil čas ene minute in šestinštiridesetih sekund!

Cilji narodno socialistične revolucije

Berlin, 12. maja.

Ideolog narodnega socializma in ugledni hitlerjevski voditelj Alfred Rosenberg je imel v Berlinu predavanje pod naslovom: »Druga revolucija«. V predavanju je primerjal uspehe francoske revolucije z uspehi revolucije, ki jo je izvedel narodni socializem. Francoski revoluciji je očital, da je osvobodila predvsem Jude in zamorce, sicer je pa odgovorna za vse zlo, ki je v 150 letih zajelo Evropo. Edini pomembni ljudje v francoski revoluciji so bili tisti, ki so zavračali parlamentarizem, med njimi zlasti Mirabeau. Poravnati napake te revolucije je eden od ciljev narodnega socializma.

V drugem delu predavanja pa je Rosenberg obračunal a katoliško Cerkvijo, zlasti z nemškimi kardinali in škofi, češ da vodijo med svojimi verniki boj proti narodnemu socializmu in njegovim načelom, katera imenujejo poganstva. Posebno pozornost je posvetil pariškemu nadškofu kardinalu Verdierju in nekaterim katoliškim škofom v Ameriki, ki so zadnje čase izdali pastirska pisma proti nekrščanskim načelom na levi in na desni, ki danes ženo svet v pogubo.

Svoje predavanje je zaključil z napadom na demokracijo, ki je po njegovem »nauk«, kateremu je usojena smrt celo v Ameriki. Toda ta nauk se opira na države, ki meje na Atlantsko morje (Francijo in Anglijo), ter hoče še vedno voditi »pravo Evropo«. Srce te Evrope pa je Nemčija. Nemška država je nekoč bila sila, ki so njeno moč spoštovali narodi od Palerma do Marienburga v vzhodni Rusiji, kar je tudi danes simbolično. Nemški narod ne more več pustiti, da bi trgovci iz pomorskih držav enačili svoje koristi z usodo Evrope. Nemško ljudstvo ugotavlja, da je prava Evropa, med Baltičkim in Sredozemskim morjem, znova jasno povedala, kako si zamišlja svoje pravice. Vzpostavitev nekdanjega reda v »pravi Evropi« je cilj nemške revolucije.

Poroke brezposelnih samo zaradi podpor Z gasilnimi brizgalnicami so morali ohladiti preveč »goreče« ženine

Vlada Združenih ameriških držav je pred nedavnim izdala uredbo, po kateri dobivajo podporo tisti brezposelni, ki so poročeni. Uredba velja le za državo New York. Kar je bilo pričakovati, se je zgodilo. Sprito uredbe, ki je za poročene brezposelne tako ugodna, so se začeli samci na debelo ženiti. Zakaj ne bi bili tudi mi deležni ugodnosti, ki jih daje ta nova uredba — tako so si mislili. Zazdelo se jim je celo mnogo bolj ugodno, če se poroče in tako dobe pravico do podpore, kakor če bi kot samci dobili spet delo, saj je med njimi gotovo tudi precej drugače, ki delati sploh ne marajo. Ali ni potem ta uredba za takšne kot nalas? Dobivali bodo denar, ne da bi jim bilo treba kaj delati, povrh pa bi javnost z njimi še čustvovala, ker so brezposelni.

Razumljivo je, da so številni brezposelni delavci-samci to uredbo hitro hoteli izkoristiti. Čim je bila objavljena, se je začela pravca tekma, kdo bo prej poročen. V Ameriki pa se ženijo ljudje po veliki večini drugače, kot pri nas. Tam imajo posebne »poročne urade«, v katerih žene in neveste civilno poročajo. In pred temi uradi se je zadnje čase kar trlo ljudi, samih brezposelnih ki so se hoteli čimprej poročiti in dobiti na ta način pravico do podpore, ki jo določa pred nedavnim uveljavljena uredba. Pri tem je treba pomisliti tudi na to, da je v državi New York približno poldrug milijon brezposelnih. Zato ni čud-

no, če so »poročni uradi« imeli polne roke posla zaradi teh brezposelnih. V onih newyorških okrajih, kjer je prebivalstvo najgostejše naseljeno in kjer je tudi brezposelnih največ, je bilo zadnje dni videti prizore, ki meje že skoro na skandal. Oni brezposelni, ki so hoteli priti čimprej na vrsto, so se začeli zbirati pred poročnimi uradi že kar ponoči, da bi bili jutraj, ko se uradi odpro, čimprej poročeni. Uradniki zaradi tolikšnega navala niso mogli več zmagovati vsega dela. Prišli so do spoznanja, da si drugače ne bodo mogli več pomagati, kakor da pokličejo na pomoč policijo, ki naj bi naredila red. Policija je nato s silo izpraznila »poročne urade«. Toda poročni kandidati se niso dali kar tako ugnati. Urade so eicer zapustili, niso se pa hoteli odstraniti in raziti. In končno se ni kazalo drugega, kakor da je policija poklicala na pomoč še gasilce z brizgalnicami, ki so nazadnje z vodo ohladili preveč »goreče« žene. Na ta način so jih le prisilili, da bodo vsaj še teden ali dva počakali na brezposelne podpore.

Za neveste pa je to brez dvoma sijajna »sezona«, vsaj za tiste, ki se hočejo na vsak način poročiti, ne glede na to, ali hočejo biti v zakonu tudi srečne ali ne. Pravijo, da toliko novoporočencev v New Yorku še ni bilo, kot jih je letos. Drugi pa s strahom pripominjajo, da bo ta uredba rodila več gorja kot dobrega, ker bo prinesla toliko nesrečnih zakonov.

Hamburška razstava „Blagoslov morja“

Ribe naj nadomeste vse druge meso, da ga ne bo treba kupovati

V živalskem vrtu v Hamburgu je bila te dni odprta velika razstava, ki nosi ime »Blagoslov morja« in ki naj bi obiskovalcem nazorno pokazala, kakšno vrednost imajo ribe kot hrana, na drugi strani pa tudi kot gospodarska surovina, ki zasluzi vso pozornost in upoštevanje. Nemška poročila pravijo, da ta zanimiva razstava ni morda delo posameznih gospodarskih skupin, ki bi utegnile imeti od nje precejšnje koristi, posredne ali neposredne, pač pa skupno delo splošnega nemškega ribarstva. Pobudo zanjo je dal mož, ki mu je poverjena izvedba štiriletnega gospodarskega načrta, maršal Goering. Nemškemu ribiškemu gospodarstvu je dal maršal Goering pred dvema letoma veliko nalogo, da v čim popolnejši meri skrbijo za prehrano nemškega prebivalstva. Zahteval je tedaj, da se morajo dohodki od ribolova na nemškem visokem morju podvojiti. Ta zahteva je danes delno že izpolnjena. Nemški ribiči res nalovijo dvakrat toliko rib, kakor so jih nalovili pred dvema letoma, težava pa je v tem, ker je ljudstvo prepričano, da človek ne more živeti od samih rib. Zato jih tudi ne kupuje v tolikšni meri, kakor bi to želeli tisti, ki so izdelali štiriletni nemški gospodarski načrt. Zdej se prizadevajo, da bi se tudi v tem oziru razmere zboljšale in da bi Nemčija na ribjem trgu čimveč prodala in zaslužila. Zato vodilni nemški krogi toplo priporočajo vsem nemškim gospodinjam, da bi bil vsakdanji jedilni list čimbolj izpolnjen z ribami. Zboljšal naj bi se tudi način pripravljanja teh rib, da bi jih ljudje tem rajše jedli. Te »nove poti«

hoče predvsem prikazati sedanja hamburška razstava.

Vsak, kdor obišče to razstavo, se lahko natančno pouči o postopku od trenutka, ko se riba vjame pa do tedaj, ko jo človek dobi na krožniku na mizo. Vsak se lahko prepriča tudi o prizadevanju, da bi bile ribe čimbolj okusno pripravljene. Namen te razstave pa je poleg tega tudi ta, da bi pridobila čimveč ljudi, ki bi bili pripravljeni posvetiti se ribištvu. Narodno socialistično združenje nemških žena je na tej razstavi priredilo nekako gospodinjsko šolo, v kateri poučujejo, kako se pripravljajo ribe v najraznovrstnejših oblikah. Dokazati hočejo, da morejo ribe popolnoma nadomestiti one količine mesa, ki jih v Nemčiji ni. Za dosego tega pa je vsekakor potrebno več dobre volje in pripravljenosti na žrtve kot dosedaj. Le v tem primeru bi bile za Nemčijo ribe res pravi »blagoslov morja«, če bi lahko nadomestile vse ostale mesne izdelke, da jih ne bi bilo treba tako drago kupovati drugod. Nemci pa bodo tudi v tem oziru morali postati bolj skromni in ne bodo smeli biti hudi, če bi tujec vedno bolj dobival vtis, da vsa Nemčija res smrdi po ribah.

Brivski mojster vajencu: »Sramuj se, poglej, kajne umazane roke imaš.«

Vajenec: »Seveda, kaj pa danes še nisem nikogar namazal z milom.«

Ameriške filmske trojčke, sestre Rosemarie, Priscilla in Lola Lane so zaslovene kot ena najpriljubljenejših filmskih skupin zlasti po svojem prvem velikem filmu »Štiri hčerke profesorja Lempca«, prelepi gonljivi drami iz rodbinskega življenja in glasbe

1939 VELESEJEM
V LJUBLJANI
3.-12. JUNIJA

Plakat, za katerega je izdelal osnutek akademski slikar prof. Ivan Vavpotič, in ki bo letos vabil na spomladanski ljubljanski velesejem

Tamkaj v Ameriki...

»Slovenski dom« na radiu. Zadnje dni v marcu je nastopil na radiu v Buenos Airesu moški zbor slovenskega pevskega društva »Slovenski dom«, ki je izvajal pesmi: Slovanska zemlja, Nagelji, Vojaki na potu in Venčec narodnih. Obenem je gospe Alicia Černe igrala na citre, gđ. Marica Mavec pa na klavir. (Tord.)

Koncert tamburaškega orkestra Duquesne University v Chicagu. Ta glasoviti orkester, v katerem sodeluje 16 dijakov, je že večkrat nastopil na velikih ameriških radijskih postajah. Zdej se nahaja na tretji koncertni turneji po Ameriki. V sredo, 12. aprila je nastopil tudi v Narodni Bratški dvorani, pod pokroviteljstvom chicškega tamburaškega kluba. Zbor, ki je bil osnovan pred petimi leti, uživa ogromno popularnost v vsej Ameriki. V Chicagu je izvajal tudi razne jugoslovanske ljudske plesne in narodno glasbo. Naši ameriški listi poročajo, da je bil to eden od najlepših glasbenih dogodkov zadnja leta v Chicagu. (Tord.)

Mednarodni jezik z 850 besedami

Newyorški časopis »Times« je pred nedavnim objavil zanimiv članek, v katerem se bavi z novim angleškim jezikom, ki obstoji vsega skupaj iz 850 besedi in se imenuje na kratko »bazik«, nekaj osnovni angleški jezik. Članek pravi, da esperanto nima bodočnosti, ker so ga ljudje začeli zaradi prevelike zamotnanosti opustiti, čedalje bolj pa da se oprijemajo novega, zgoraj omenjenega jezika, ki je dosti enostavnejši in se ga človek lahko v zelo kratkem času nauči. Ta jezik — takak piše omenjeni list — bo zaradi svoje preprostosti kmalu postal najbolj razširjen mednarodni jezik na svetu.

Leta 1935 je bil v Pekingu, nekdanjem glavnem kitajskem mestu, ustanovljen mednarodni urad za osnovni angleški jezik. Ta urad je vodil angleški profesor Jameson. Predno je prevzel to funkcijo, je podrobno študiral v Chicagu in Londonu razne jezike. Zdej s sodelovanjem kitajskih profesorjev objavlja razne šolske knjige, napisane v omenjenem, najkrajšem jeziku na svetu, ter namenjene za mladino Daljnega Vzhoda. Na Japonskem so izdali tudi že slovar tega jezika. Tudi slovarja menda ni tako majhnega na svetu kot je ta, saj oboje vsega skupaj le nekaj strani, na katerih je napisanih borih 850 besed. Kljub temu, da ima ta jezik tako malo besed, čisto zadostuje, da se človek lahko z vsakim pogovori. Pri tem je treba poudariti tudi na to, da je angleški jezik postal na polju trgovine in radiofonije v neki meri tudi mednarodni jezik.

Z mednarodnega stališča je potrebno, da se vsakdo lahko nauči jezika hitro in tudi brez učitelja. Zaradi tega pri učenju pride radio kot nalašč. Naloga mednarodnega jezika je poleg drugega gotovo tudi ta, da narode družijo in zato radijska oddaja v tem jeziku lahko prinese dragocene koristi.

Jasno pa je seveda, da zaradi takšnega mednarodnega jezika, tudi če bi bil še tako razširjen, ne bi prišli ob veljavo drugi jeziki, pa čeprav so še tako nepopolni. Gotovo ni naroda, ki bi se prostovoljno odrekel svojemu jeziku in se kot z

Tudi zvezdoslovci se letos ne dolgočasijo

Letošnji april je bil svojevrsten tudi v tem, da je prinesel toliko presenečenj zvezdoslovcem, ko so letos opazili že »četrti zvezdo repatico«. Najzanimivejša med vsemi pa je vsekakor poslednja, ki jo z največjo vneto zvezdoslovci zdej preučujejo. Opazili so jo na severozahodni strani neba, v ozvezdju Perzeja.

Približno štirinajet dni je od tega, kar so to zvezdo opazili.

Kakšna je, pa še ni točno ugotovljena. Brali smo zadnjič v časopisu kratko poročilo iz Kopenhagene na Danskem, da je zvezdoslovec Hassel opazil komet, ki je bil do tedaj še neznan. Samo toliko je bilo napisanega v tem poročilu in ni več. Naslednji dan pa je časopisje že prineslo novico, da je isto zvezdo repatico opazil na nebu tudi praški zvezdoslovec dr. Emil Byhar, ki je o svojem odkritju takoj poročal osrednjim zvezdnarom. Pražan Pratik, ki je samo ljubitelj zvezdoslovne znanosti, ne pa poklicni zvezdoslovec, pa je bil tisti, ki se mu je prvemu posrečilo narediti astronomski posnetek te nove zvezde repatice.

Četrto repatico, ki so jo letos odkrili, so krstili z imenom »1939 D« — torej po abecednem redu. Meseca januarja sta skoro istočasno odkrila letošnjo prva novo repatico nek Amerikanec in nek Rus. Marca meseca je odkril drugo nek Finc, tretjo pa istega meseca »spet Amerikanec. Za zadnjo pa je prav za prav še sporno, kdo jo je prvi videl, Danec ali Čeh.

V Angliji so zadnjič priredili velike vaje v obrambi pred letalskim napadom. Ta napad pa ni bil samo namišljen, pač pa čisto resničen. V Wembleyju so »sovrážna« letala porušila nekaj hiš. Slika kaže vojaštvo pri gašenju požara, ki so ga povzročile prave bombe.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Cetrtek, 11. maja: 12 Odmevi iz Češke (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Harmonika solo, igra g. Piliha Rudolf — 14 Napovedi — 18 Slovenske vojske pesni (Radijski orkester) — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Televizno predavanje — 19.30 Deset minut zabave — 20 Prenos pevskega koncerta iz zavoda sv. Stanislava v St. Vidu nad Ljubljano — 20.45 Reprodnciran koncert simfonične glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Koncert Radijskega orkestra. Petek, 12. maja: 11 Šolska ura: Proslava materinskega dne (Brezposelni učit. abiturienti) — 12 Iz naših krajev (plošče) 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 18 Zenska ura: Kaj mora žena vedeti o zavornju 11. del (g. Vida Persuh) — 18.20 Waldteufelovi valčki (plošče) — 18.40 Francoš — (g. dr. Stanko Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Predavanje insp. dr. obrambe — 19.50 Zanimivosti o izselejenih (g. Premrov Jože) — 20 Spomini na Joh. Straussa (plošče) — 20.20 Fr. Lipah: Ovetje bajan (klani Nar. gledal. v Lj.) — 21 Zvoki v odlihi (Radijski orkester) — 22 Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

nadomestilom zanj zadovoljil z 850 tujimi besedami, ki bodo zanj ostale mrtve besede, če jih bo še tako gladko izgovarjal.

Poslednja zapoved

Medtem ko so zunaj čakali novi piloti, je major Brand še vedno govoril Phippsu svoje pomisleke, katerih ni moglo razpršiti vse zagotavljanje in obljube iz glavnega poveljstva. Udaril je s pestjo po mizi:

»Spet novinci. Zmeraj sami novinci! Naj nam že vendar enkrat pošljejo nekaj starih, izkušenih pilotov, ne pa same otroke. Kdo jih bo pa učil in nosil odgovornost? Jutri jih čaka huda naloga. Nevarna. Bo že moral iti z njimi Courtney, on je najboljši poveljnik in vodja.«

Phipps se je vtaknil v majorjevo govorjenje:

»Courtney je ti! Malo takih!«

Major je povzel njegove besede in nadaljeval:

»Da, ti si. Toda strašen človek po drugi strani. Bojim se za njegovo življenje. To je junak posebne, velike vrste. Ne pozna strahu, ne oklevanja. Ničesar, kar bi bilo pri našem poslu razumljivo in odpušljivo. Želazne žive ima. Toda rekel sem, da se zanj bojim.«

Major se je malo zamislil, nato pa je vstal in dejal:

»Torej, Phipps, zdej pa pojdiva. Moram dati zapoved za jutri. Glejte Courtneya, ko bom govoril, in ga opazujte, kakšen obraz bo naredil, ko bo slišal

zapoved. Rad bi vedel, kako jo bo sprejel. Vem, da me bo pogledal, kakor da mi meri v srce. Toda rekel ne bo drugega kakor »razumem!«

Brand si je hitro pripel uradni pas ter stopil s pribornikom Phippsom iz svoje sobe v točilnico. Zdej je ravno izzvenevala zadnja kitica njegove pesmi... »Tu na tleh čepi le tisti, ki se smrti tam boje...«

Major Brand je stopil pred letalce z uradnim obrazom. Pogledi vseh so se obrnili vanj, malo začudeni, še bolj pa radovedni, kaj jim bo spet uradno sporočil. Bili so vajeni nenadnih zapovedi — vojna jih je pričela vsemu, verjetnemu in neverjetnemu, resničnemu in neresničnemu, možnemu in nemožnemu.

Phipps je z vrat zaklical:

»Mirno!«

Piloti so planili pokonecu, po kratkem ropotu so vsi ostali nepremični ko kipi.

Major Brand je zdej stopil za korak naprej in dejal:

»Zapoved za jutri! Oddelek 'A' naprej!«

nad odsekom pri Baulayu. Patrola štiri kilometre za fronto z bombniki. Oddelek 'B' bo varoval naše topništvo. Oddelek 'A' ima samo pet mož in bo izpolnjen z novimi piloti, ki bodo takoj nastopili službo.«

Še preden je major dobro končal, je iz vrste stopil Courtney. Zabodel je pogled v Branda in ga hladno vprašal:

»In vi, poveljnik, bi radi, da bi ta polet izvedli z neizurjenimi piloti, z novinci?«

Brand ga ni maral pogledati, marveč je samo dejal:

»Stotnik Courtney, to je zapoved!«

Courtney je samo malo vzbolil prsa ter odsekano dejal:

»Razumem!«

Nato je spet stopil v vrsto na čelo svojega okrnjenega oddelka.

Brand je nadaljeval:

»To je vsa zapoved za danes. Torej srečno, jutri pred zoro! Lahko noč.«

Pozdravil je po vojaško in naglo odšel s Phippsom, kateremu je med potjo dejal:

»Ali ste gledali Courtneya? Vražji fant je to! Dejal je samo tisto, kar sem vam bil rekel poprej, toda, ste videli njegove oči?... To je pogumen človek!«

veseljaka. Nazadnje ga je nekdo odkril in zavlpl:

»Tamle je, mrha, za sodom. — Spi ko ubiti!«

»Vode, vode,« so kričali drugi. »Vode, rešimo tovariša, da ne bo utonil v vnu!«

Hitro so od neke prinesli vrč vode in ga dali Courtneyu. Stotnik je z njim stopil do sode, za katerim je ležal Scott in blaženo smrčal. Courtney mu je začel počasi zlivati vodo na glavo, zbor pilotov pa je stal okoli in mu rjovel uspavanko.

»Dežek pada, dežek pada, Scott pa vode strada...«

Ni bilo mogoče, da bi se Scott ne bil prebudil ob tem genljivem tuljenju in dragih...

Scott je bil pri zavedanju, ko je videl Courtneya, ki mu je bil na glavo zlivati vodo. Scott je dejal:

»Scott, Scott, so tulili piloti in iskali

ob mrzlem dežju iz vrča. Najprej je razumel pesem. Toda, ko je začutil moč in hlad na glavi, je videl, da velja uspavanka njemu. Planil je pokonecu ter začel z vsemi štirimi suvati okoli sebe, kogar je pač ujel in zadel.

Nenadno pa se je zunaj vzdignil še hušji trušč in vik, kakor pa je bil v sobi. Skozi vrata je planil vojak in zavpil:

»Novinci prihajajo!«

Courtney ni hotel čakati na prihod novincev, marveč je odšel spat. Čez dolgo je prišel v sobo še Scott, nakar sta se začela v temi pogovarjati o vseh tistih rečeh, ki jih ni bilo: o miru, o domu, o dragih...

Fotografija Warner Bros.

Courtney in Scott sta se dolgo pogovarjala o domu...